

SAJUNGOS VYRIAUSIASIS
ĮGALIOJINIS UŽSIENIO
REIKALAMS IR
SAUGUMO POLITIKAI

Briuselis, 2021 02 09
JOIN(2021) 2 final

**BENDRAS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

Atnaujinta partnerystė su pietinėmis kaimyninėmis šalimis

Nauja Viduržemio jūros regiono darbotvarkė

{SWD(2021) 23 final}

Įvadas

Prieš dvidešimt penkerius metus Europos Sąjunga ir pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės¹ įsipareigojo Viduržemio jūros baseiną paversti dialogo, mainų ir bendradarbiavimo erdve, kurioje būtų užtikrinta taika, stabilumas ir gerovė. Barcelonos deklaracijos dvidešimt penktosios metinės ir Arabų pavasario dešimtosios metinės primena mums, kad **stipri Viduržemio jūros regiono partnerystė Europos Sąjungai tebėra strateginė būtinybė**, nes sprendžiant regionui kylančias problemas reikia bendro atsako. Veikdami kartu, pripažindami vis didėjančią mūsų tarpusavio priklausomybę ir vadovaudamiesi partnerystės dvasia bendrus uždavinius paversime abiem pusėms naudingomis galimybėmis.

Todėl, vadovaujantis Europos kaimynystės politikos nuostatomis, šiame **bendrame komunikate siūloma nauja, didelių užmojų ir novatoriška Viduržemio jūros regiono darbotvarkė**, pirmą kartą grindžiama visapusišku ES priemonių rinkiniu ir dvejomis – žaliąsias ir skaitmenines – pertvarkos proveržio galimybėmis, kad būtų atnaujintas bendradarbiavimas ir visapusiškai išnaudotas mūsų bendro regiono potencialas. **Atsigavimo nuo COVID-19 laikotarpis suteiks Europai ir Viduržemio jūros regionui išskirtinę galimybę** įsipareigoti įgyvendinti bendrą ir į žmones orientuotą darbotvarkę ir spręsti susijusius uždavinius.

Pietinė Viduržemio jūros regiono dalis susiduria su valdymo, socialinėmis, ekonominėmis, klimato, aplinkosaugos ir saugumo problemomis, daugelį kurių nulėmė pasaulinės tendencijos ir kurioms išspręsti reikia bendrų ES ir pietinių kaimyninių šalių partnerių veiksmų. Užsitęsę konfliktai ir toliau kelia baisias žmonių kančias, lemia didelį priverstinį gyventojų perkėlimą, užkrauna didžiulę ekonominę ir socialinę naštą visai visuomenei – visų pirma šalyse, priimančiose dideles pabėgėlių bendruomenes, stiprina geopolitinę konkurenciją bei išorės kišimąsi. Pernelyg daug žmonių rizikuoja savo gyvybe bandydami neteisėtai patekti į ES ir taip prisideda prie nuožmaus, nusikalstamo ir vietos bendruomenes destabilizuojančio neteisėto migrantų gabenimo verslo. Terorizmo, organizuoto nusikalstamumo ir korupcijos grėsmės toliau didina nestabilumą ir menkina gerovę. Pietinių kaimyninių šalių ekonomikos augimas atsilieka nuo demografinio augimo². Regiono ekonominė integracija yra viena menkiausių pasaulyje³. Netvarus gamtos išteklių naudojimas ir klimato kaita⁴ kelia pavojų vandens, maisto, energijos prieinamumui, spartina dykumėjimą ir biologinės įvairovės nykimą, kelia grėsmę gyvybėms ir pragyvenimo

¹ Alžyras, Egiptas, Izraelis, Jordanija, Libanas, Libija, Marokas, Palestina, Sirija ir Tunisas. Palestinos įtraukimas neturi būti aiškinamas kaip Palestinos Valstybės pripažinimas ir jis nekeičia valstybių narių skirtingų pozicijų šiuo klausimu.

² Vidutinis BVP vienam gyventojui yra mažesnis nei aštuntadalis ES BVP (*Statistics on European Neighbourhood Policy countries, 2020 m., Eurostatas*).

³ Regiono vidaus eksportas sudaro vos 5,9 proc., taigi, regiono šalių tarpusavio prekyba yra tik menka visos prekybos dalis (<https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/regions/euro-mediterranean-partnership/>).

⁴ Remiantis Viduržemio jūros regiono ekspertų klimato ir aplinkos kaitos klausimais parengta pirmąja Viduržemio jūros regiono vertinimo ataskaita, regionas šiltėja 20 proc. sparčiau nei likusios pasaulio šalys.

šaltiniams. Išlieka didelė ekonominė ir lyčių nelygybė, o valdžios institucijoms nepavyksta patenkinti šiandienos jaunimo poreikių.

Šių problemų sprendimo skubumą dar labiau išryškino COVID-19 pandemija, kuri akivaizdžiai parodė bendras silpnąsias vietas ir mūsų tarpusavio priklausomybę. Į **naująją Viduržemio jūros regiono darbotvarkę** įtrauktos naujos krizės metu nustatytos bendradarbiavimo sritys ir formos. Naujoji Viduržemio jūros regiono darbotvarkė suteikia galimybių užmegzti naują partnerystę, susijusią su strateginiais perėjimo prie žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos prioritetais, ir yra grindžiama įsitikinimu, kad tvari gerovė ir atsparumas gali būti užtikrinti tik glaudžiai bendradarbiaujant visame Viduržemio jūros regione. Mūsų partnerystė bus grindžiama bendromis vertybėmis, dialogu ir pažanga mūsų bendros socialinės, ekonominės ir politinės darbotvarkės srityje, įskaitant reformas tokiose srityse kaip valdymas ir teisinė valstybė, makroekonominis stabilumas ir verslo aplinka. **Naująją darbotvarkę siekiama žaliuoju, skaitmeninio, atsparaus ir teisingo atsigavimo, grindžiamo Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.⁵, Paryžiaus susitarimu ir Europos žaliuoju kursu⁶.**

Šiame komunikate iškeliamas tikslas artimiausiais metais kurti teisingesnę, labiau klestinčią ir įtraukesnę visuomenę žmonių, ypač jaunimo, labui.

Siekiant išnaudoti įgytą pagreitį, bendrame komunikate siūlomos šios **pagrindinės mūsų partnerystės kryptys**:

- **Pietinėms kaimyninėms šalims skirtas ekonomikos ir investicijų planas** padės **paspartinti ilgalaikį socialinį ir ekonominį atsigavimą**, skatins tvarų vystymąsi, padės spręsti regiono struktūrinio disbalanso problemas ir **išnaudoti ekonominį regiono potencialą**. Į planą įtrauktos konkrečios pavyzdinės prioritetinių sektorių iniciatyvos. Juo siekiama didinti regiono patrauklumą investuotojams. Sieksime strateginio bendradarbiavimo su tarptautinėmis finansų įstaigomis (TFI), visų pirma su Europos investicijų banku (EIB) ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku (ERPB), Pasaulio banku, Tarptautiniu valiutos fondu, taip pat su regiono bankais ir privačiuoju sektoriumi. Kad šios iniciatyvos būtų sėkmingos, labai svarbu atnaujinti įsipareigojimą įgyvendinti ir remti įtraukias socialines ir ekonomines reformas, visų pirma susijusias su verslo aplinka, tvariu ekonomikos augimu ir į stabilumą orientuota makroekonominė politika, grindžiama ilgalaikė strategija.

Ekonomikos ir investicijų planas yra orientacinis ir negalutinis ir gali būti plėtojamas atsižvelgiant į pažangą strategijos ir politikos srityse bei į dvišalius šalių partnerių santykius. 2021–2027 m., priklausomai nuo to, ar įsigalios atitinkami teisės aktai pagal būsimą daugiametę finansinę programą, ir nedarant poveikio programavimo proceso rezultatams, Komisija siūlo sutelkti iki **7 mlrd. EUR** pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę (KVTBP)⁷. Ši parama apima EDVF+ garantijų suteikimą ir

⁵ JT rezoliucija 70/1 „Keiskime mūsų pasaulį. Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 m.“

⁶ Europos žaliasis kursas (COM(2019) 640 final).

⁷ Tai priklausys nuo to, ar bus priimtas siūlomas reglamentas, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė (KVTBP).

derinimą Kaimynystės investicijų platformoje, nes tai pietinėse kaimyninėse šalyse padėtų pritraukti iki **30 mlrd. EUR** privačiųjų ir viešųjų investicijų.

- **Kovojant su klimato kaita, mažinant žalingų išmetamųjų teršalų kiekį ir spartinant žaliają pertvarką suvienytos jėgos.** Turime pasirengti ilgalaikiams scenarijams, pagal kuriuos naujos mažo anglies dioksido kiekio energijos formos palaipsniui pakeis iškastinį kurą. Šiuo tikslu Komisija pasiūlys šalims partnerėms visapusiškas iniciatyvas, kuriomis būtų skatinama neutralaus poveikio klimatui, mažo anglies dioksido kiekio ir atsinaujinančioji energija, remiantis pagrindiniais Europos žaliojo kurso elementais, pavyzdžiui, Vandenilio strategija⁸. Pirmenybė bus teikiama investicijų į energijos vartojimo efektyvumą, atsinaujinančiąją energiją skatinimui ir dėmesio sutelkimui į švariojo vandenilio gamybą, be kita ko, taikant tinkamas reguliavimo ir finansines paskatas, ir regioninei elektros energijos rinkų ir tinklų integracijai. Tai padės išsaugoti mūsų Viduržemio jūros regiono bendras gėrybes visų labui. Taip pat padėsime savo partneriams didinti atsparumą klimato kaitai stiprindami prisitaikymo prie klimato kaitos veiksmus, visų pirma svarbiausiuose pažeidžiamuose sektoriuose, pavyzdžiui, žemės ūkio ir vandens.
- **Atnaujintas įsipareigojimas teisinės valstybės, žmogaus ir pagrindinių teisių, lygybės, demokratijos ir gero valdymo** – kaip stabilios, sąžiningos, įtraukios ir klestinčios visuomenės, pagarbos įvairovei ir tolerancijai garanto – srityse. Pagarba žmogaus teisėms, įskaitant socialines ir darbo teises, lyčių lygybę ir vaiko teises, stiprina piliečių pasitikėjimą. Teisinė valstybė ir stiprios institucijos, ginančios teises ir kovojančios su nelygybe, tarnaujančios žmogaus ir ekonomikos vystymuisi ir prisidedančios prie saugios ir numatomos verslo aplinkos, padeda pritraukti tiesiogines užsienio investicijas, padidinti ekonomikos atsparumą ir kovoti su skurdu bei nelygybe. Šį įsipareigojimą dar labiau sustiprina demokratinis valdymas ir reaguojanti valstybė, atskaitingos institucijos ir kova su korupcija. Kova su netolerancijos, rasizmo, homofobijos, antisemitizmo, neapykantos musulmonams ir kitų formų ksenofobijos apraiškomis bei mažumų apsauga turi išlikti bendru prioritetu visame regione. Ypatingas dėmesys bus skiriamas moterų vaidmeniui visuomenėje ir ekonomikoje.
- **Priverstinio gyventojų perkėlimo ir neteisėtos migracijos problemų bendras sprendimas, veiksmingas bei efektyvus teisėtos migracijos teikiamos naudos išnaudojimas, pasitelkiant visapusišką specialiai pritaikytą ir abipusiai naudingą partnerystę, migrantų ir pabėgėlių teisių apsauga, laikantis naujojo Europos migracijos ir prieglobsčio pakto⁹.** Tai itin svarbu tiek Europai, tiek pietinėms Viduržemio jūros regiono šalims – ir priimančiosioms visuomenėms, ir tranzito šalims, kurias smarkiai veikia migracijos srautai. Šalinti neteisėtos migracijos veiksmus padės didesnės – visų pirma moterų ir jaunimo – galimybės bei darbo vietos, kurios bus sukurtos įgyvendinant Ekonomikos ir investicijų planą. Labai svarbu, kad partneriai veiktų kartu.
- **Atnaujintas įsipareigojimas užtikrinti ES valstybių narių vienybę ir solidarumą, taip pat abipusis ir bendras įsipareigojimas bei bendri veiksmai su pietinėmis kaimyninėmis**

⁸ Neutralaus poveikio klimatui Europos vandenilio strategija (COM(2020) 301 *final*).

⁹ Naujas migracijos ir prieglobsčio paktas (COM(2020) 609 *final*).

šalimis partnerėmis yra išankstinė veiksmingo Viduržemio jūros regiono darbotvarkės įgyvendinimo sąlyga. Tai pasakytina apie pastangas spręsti konfliktus ir bendras saugumo problemas, taip pat apie ekonominę ir sektorių bendradarbiavimą. Ypač svarbus visapusiškas ES valstybių narių dalyvavimas. Jų diplomatiniai tinklai, ilgalaikis bendradarbiavimas saugumo ir vystymosi srityse bei gebėjimas sutelkti privatųjį sektorių bus būtini norint pasiekti šiame komunikate nustatytus plataus užmojo tikslus. Siekiant vieningai sutelkti pastangas, siūlome gerokai sustiprinti politinį ir strateginį dialogą visame Viduržemio jūros regione. Toliau bus dedamos pastangos stiprinti regioninį bendradarbiavimą su Viduržemio jūros šalių sąjunga (VJS), kaip ryšių centru, ir remti subregioninį ir tarpregioninį bendradarbiavimą, visų pirma su Afrikos partneriais¹⁰. ES taip pat bus pasirengusi nagrinėti tolesnį regioninį, subregioninį ar **trišalį šalių partnerių bendradarbiavimą ir bendras įvairių sričių iniciatyvas**, be kita ko, atsižvelgiant į **pastaruoju metu normalizuotus Izraelio ir kai kurių arabų šalių santykius**.

Atnaujinta Viduržemio jūros regiono partnerystė ir ją papildantis Ekonomikos ir investicijų planas sudarys sąlygas ES ir jos pietinėms kaimyninėms šalims partnerėms įveikti daugelį iššūkių, su kuriais šiandien susiduria mūsų bendras regionas.

Naujojoje Viduržemio jūros regiono darbotvarkėje siūloma imtis įvairių veiksmų tokiose svarbiose politikos srityse kaip:

- 1) žmogaus socialinė raida, geras valdymas ir teisinė valstybė;
- 2) atsparumo didinimas, gerovės kūrimas ir skaitmeninės pertvarkos galimybių išnaudojimas;
- 3) taika ir saugumas;
- 4) migracija ir judumas;
- 5) žalioji pertvarka: atsparumas klimato kaitai, energetika ir aplinka.

1. Žmogaus socialinė raida, geras valdymas ir teisinė valstybė

Žmogaus socialinė raida

Žmogaus socialinės raidos aspektas – vienas iš svarbiausių mūsų darbotvarkės elementų. Juo siekiama gerinti žmonių gyvenimo kokybę ne tik ekonomine prasme, taip pat – užtikrinti jų laisves ir teises, suteikti galimybių ir puoselėti atsparią, sąžiningą, įtraukią ir galingą visuomenę.

Sveikata

Sveikata yra pirmoji ir svarbiausia oraus gyvenimo sąlyga. COVID-19 pandemija sukėlė sveikatos saugumo ir sveikatos priežiūros sistemų problemų ir padarė didelį poveikį ekonomikai ir visai visuomenei. Tiek ES, tiek jos partnerės turės pasimokyti iš COVID-19 krizės, kad **sustiprintų sveikatos ir socialinės apsaugos sistemas, parengtų ir reagavimo pajėgumus**. ES teikia ir toliau teiks skubią ir esminę paramą, kad sumažintų

¹⁰ Laikantis visos Afrikos aprėpties principo ir bendro komunikato „Visapusiškos strategijos su Afrika kūrimas“ ([JOIN\(2020\) 4 final](#)).

neproporcingą krizės naštą pažeidžiamiausiems ir rizikos grupėms priklausantiems asmenims, įskaitant jaunimą ir moteris¹¹. **Vakcinės – visuotinė bendroji gėrybė, o vakcinacija padės sustabdyti pandemiją visame pasaulyje.** ES toliau remia iniciatyvą COVAX, be kita ko, sutelkdama maždaug 100 mln. vakcinės dozių humanitarinės pagalbos rezervą. Vadovaudamasi Europos komandos dvasia, ES jau dabar yra sutelkusi 853 mln. EUR iniciatyvai COVAX paremti ir tebėra įsipareigojusi prisidėti prie šios pasaulinės iniciatyvos, kuria siekiama užtikrinti vienodas ir sąžiningas mažų ir vidutinių pajamų šalių galimybes gauti saugių ir veiksmingų vakcinų. Be to, remdamasi įgyvendinant ES vakcinų strategiją įgyta patirtimi, Komisija yra pasirengusi sukurti ES dalijimosi vakcinomis mechanizmą. Taip būtų užtikrinta prieiga prie ES sutelktų 2,3 mlrd. vakcinės dozių, ypatingą dėmesį skiriant pietinėms kaimyninėms šalims, taip pat Vakarų Balkanams, rytinėms kaimyninėms šalims ir Afrikai. Šis mechanizmas visų pirma galėtų būti naudingas sveikatos priežiūros darbuotojams ir padėtų tenkinti humanitarinius poreikius. Šį darbą reikia atlikti remiantis nešvaistymo principu, o tam reikia, kad paramą gaunančios šalys būtų tinkamai pasirengusios.

Galių suteikimas jaunimui

Investicijos į jaunimą ir vaikus turėtų būti mūsų bendradarbiavimo pagrindas. Siekiant įgyvendinti 2030 m. darbotvarkės prioritetus, labai svarbu, kad jaunimui būtų suteikta daugiau galių, kad jaunimas būtų įtrauktas ir imtų veikti kaip pokyčių varomoji jėga. Siūlome: i) remti jaunimo aspekto integravimą į nacionalinę politiką, ii) padėti mūsų partneriams gerinti savo švietimo sistemų valdymą ir iii) teikti pirmenybę tokiems klausimams kaip struktūrinių mokyklos nebaigimo priešasčių šalinimas; nesimokančių ir nedirbančių jaunuolių skaičiaus mažinimas; įgūdžių pasiūlos ir paklausos neatitiktis, galimybių trūkumas, jaunimo nedarbas ir protų nutekėjimas. Veiksmingas koordinavimas ir partnerystė įvairiose srityse, be kita ko, su jaunimo organizacijomis, yra labai svarbūs skatinant tiek kokybišką užimtumą, tiek švietimo ir mokymo galimybes. Turime bendromis jėgomis siekti sustiprinti žmonių tarpusavio ryšius, nes tai užtikrina sėkmingą bendradarbiavimą ir duoda apčiuopiamų rezultatų ir naudos visiems. Labai svarbu suteikti galimybę mūsų pietinėms partnerėms dalyvauti ES programose ir atitinkamuose Europos tinkluose ir sudaryti tam palankesnes sąlygas. Todėl įgyvendinant programą „Erasmus+“ pietinis Viduržemio jūros regionas ir toliau bus laikomas prioritetiniu. 2021–2027 m. pagal programą „Erasmus+“ jaunimas galės pasinaudoti naujomis gebėjimų stiprinimo galimybėmis **profesinio mokymo, sporto, skaitmeninio švietimo ir jaunimo srityse.** ES sieks geriau skleisti programos „Erasmus+“ naudą visame regione ir didinti dalyvavimą programoje „Kūrybiška Europa“, kad būtų kuo geriau išnaudotas regiono jaunimo kūrybiškumas. Reikia tobulinti vaikų apsaugos programas ir psichosocialinę paramą nuo konfliktų nukentėjusiems ir perkeltiems vaikams, ypatingą dėmesį skiriant galimybėms gauti išsilavinimą ir sveikatos priežiūros paslaugas.

Geras valdymas ir teisinė valstybė

¹¹ Kilus COVID-19 protrūkiui iš ES biudžeto pietinėms kaimyninėms šalims paremti buvo sutelkta daugiau kaip 2,3 mlrd. EUR.

Geras valdymas ir pagarba žmogaus teisėms, pagrindinėms laisvėms, demokratinėms institucijoms ir teisei valstybei yra ne tik ES pamatiniai principai, bet ir integrali mūsų partnerystės dalis nuo pat Barselonos deklaracijos paskelbimo, taip pat mūsų bendrų įsipareigojimų dalis. Be to, geras valdymas, teisinė valstybė ir žmogaus teisės, įskaitant socialines ir darbo teises, socialinis dialogas ir lygios galimybės kreiptis į teismą skatina taiką, įtraukią gerovę ir stabilumą. Tai – deramų darbo vietų, sąžiningo ir integracinio augimo ir ilgalaikio tvarumo bei investicijų pagrindas.

Laikydamosi 2020–2024 m. ES veiksmų plano žmogaus teisių ir demokratijos srityje¹², ES aktyviau bendradarbiaus su partneriais, kad paskatintų pagarbą žmogaus teisėms, teisei valstybei ir demokratinėms vertybėms. Kad valstybės institucijos laikytųsi įstatymų, piliečiai galėtų naudotis savo teisėmis ir būtų kovojama su žmogaus teisių pažeidimais, korupcija ar organizuotu nusikalstamumu, būtinas teismų ir prokuratūros nepriklausomumas ir atskaitomybė. Tvariomis struktūrinėmis civilinių ir teisminių institucijų reformomis bus mažinama nelygybė ir skatinamas ekonomikos augimas. Į žmogų ir naudotojus orientuotas požiūris sistemų ir paslaugų skaitmenizavimo srityje padidins valstybės veiksmingumą ir pasitikėjimą institucijomis. Interneto valdymas ir socialinės žiniasklaidos veikimas turėtų būti grindžiami demokratijos principais. ES taip pat toliau bendradarbiaus su šalimis partnerėmis siekdama užtikrinti aukšto lygio pagrindinių teisių į **privatumo ir duomenų apsaugą** ir skatins tolesnę konvergenciją su ES ir tarptautiniais duomenų apsaugos standartais, sudarydama palankesnes sąlygas komerciniams mainams ir teisės saugos institucijų bendradarbiavimui.

Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonėje (KVTBP) nustatytas paskatų metodas¹³ padės teikti finansinę paramą toms šalims, kurios demonstruoja didelį pasiryžimą įgyvendinti, be kita ko, valdymo ir teisinės valstybės reformas. Paramos lygis bus nustatomas atsižvelgiant į tai, kaip kiekviena partnerė laikosi įsipareigojimų, ir į jų įgyvendinimo lygį, susijusį su bendromis vertybėmis ir reformų pažanga, visų pirma valdymo ir teisinės valstybės srityse.

Siekiant apsaugoti ES finansinius interesus, būtina, kad pietinės partnerės užtikrintų, kad su sukčiavimu, korupcija, pinigų plovimu ir pasisavinimu susijusios problemos būtų sprendžiamos veiksmingomis, atgrasomomis ir proporcingomis baudžiamosiomis sankcijomis, taip pat veiksmingai ir efektyviai bendradarbiaujant su Europos kovos su sukčiavimu tarnyba. Pietinės šalys partnerės, kurios yra pasirašiusios tarptautinius susitarimus dėl savitarpio teisinės pagalbos, turėtų pripažinti, kad tų susitarimų įgyvendinimo tikslais Europos prokuratūra yra ES valstybių narių, dalyvaujančių Europos prokuratūros veikloje, kompetentinga institucija¹⁴.

Teisinės valstybės kultūrą ES skatins aktyviai įtraukdama pilietinę visuomenę ir verslo bendruomenę. Pagrindiniai partneriai formuojant ir stebint ES bendradarbiavimą ir toliau bus

¹² 2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas (*JOIN(2020) 5 final*).

¹³ KVTBP reglamento 17 straipsnis.

¹⁴ Europos prokuratūros ir pietinių šalių partnerių tarpusavio bendradarbiavimas turėtų būti palengvintas sudarant darbo susitarimus.

pilietinės visuomenės ir socialinių partnerių organizacijos. ES toliau remia konkrečias iniciatyvas, kuriomis siekiama stiprinti pilietinės visuomenės organizacijas ir žmogaus teisių gynėjus. Lyčių lygybė – ne tik visuotinai pripažinta žmogaus teisė, bet ir būtina gerovės, ekonomikos augimo, klestėjimo, gero valdymo, taikos ir saugumo sąlyga; tai sritis, kurioje turime dėti daugiau pastangų, be kita ko, integruoti lyčių aspektą į bendradarbiavimo programas ir tikslinę veiklą pagal ES trečiąjį Lyčių lygybės veiksmų planą (LLVP)¹⁵. Skatinsime iniciatyvas, kuriomis siekiama apsaugoti moterų teises ir jų socialinį bei ekonominį, pilietinį ir politinį dalyvavimą.

ES, vadovaudamasi JT neįgalųjų teisių konvencija (JT NTK), toliau bendradarbiaus su mūsų partneriais, siekdama užtikrinti, kad neįgalieji galėtų visapusiškai naudotis savo teisėmis.

Vykdytini veiksmai: skatinti žmogaus teises, teisinę valstybę, demokratiją ir gerą valdymą, lyčių lygybę, lygias galimybes visiems ir pilietinės visuomenės rėmimą

- Toliau plėtoti atitinkamas teisėkūros ir institucines reformas žmogaus teisių ir gero valdymo srityse.
- Skatinti šiuolaikiškas, veiksmingas ir atskaitingas viešąsias institucijas ir politiką, įskaitant rinkimų stebėjimą ir pagalbą juos rengiant, taip pat nepriklausomas teisingumo sistemas, kurios teiktų naudos visiems žmonėms, gintų įtariamųjų teises, remtų nusikaltimų aukas ir skatintų geresnes kalnimo sąlygas.
- Remti kovos su visų formų diskriminacija veiksmus¹⁶.
- Propaguoti tarptautines socialines ir darbo teises, taip pat Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) nustatytus tarptautinius darbo standartus.
- Remti ekonominių galių suteikimą moterims ir jaunimui (įskaitant vaikus), skatinti jų aktyvų dalyvavimą sprendimų priėmimo procese.
- Imtis veiksmų, kad būtų panaikintas smurtas prieš moteris ir mergaites, įskaitant su konfliktais susijusį seksualinį smurtą ir smurtą dėl lyties.
- Stiprinti pilietinės visuomenės organizacijų gebėjimus, be kita ko, remti skaitmeninę ir žaliąją pertvarką.
- Remti modernių duomenų apsaugos sistemų, grindžiamų horizontaliosiomis taisyklėmis, kurių vykdymą užtikrina stiprios ir nepriklausomos priežiūros institucijos, kūrimą. Skatinti ratifikuoti ir įgyvendinti atitinkamas tarptautines konvencijas.

Vykdytini veiksmai: stiprinti žmogaus socialinę raidą, sveikatą ir bendradarbiavimą jaunimo, švietimo, įgūdžių ir kultūros srityse

- Remti sveikatos sistemų pasirengimo pandemijoms ir reagavimo į jas pajėgumus.
- Dalyvauti ES programose, pavyzdžiui, „Erasmus+“, „Marie Skłodowskos-Curie veiksmai“ pagal programą „Europos horizontas“ ir „Kūrybiška Europa“, taip pat – atitinkamuose Europos tinkluose.

¹⁵ Trečiasis ES lyčių lygybės veiksmų planas (JOIN(2020) 17 *final*).

¹⁶ Įskaitant diskriminaciją dėl lyties, rasinės arba etninės kilmės, religijos ar tikėjimo, negalios, amžiaus arba seksualinės orientacijos.

- Bendradarbiauti ir dalytis patirtimi remiant inovacijų pastangas ir prisidedant prie pažangiosios specializacijos strategijų rengimo.
- Bendradarbiauti skaitmeninio švietimo srityje pagal 2021–2027 m. skaitmeninio švietimo veiksmų planą.
- Bendradarbiauti profesinės kompetencijos centrų platformose, be kita ko, pasitelkiant Europos mokymo kompetencijos tinklą, siekiant sukurti vietos įgūdžių ekosistemas ir plėtoti perkvalifikavimo galimybes.
- Bendradarbiauti įgūdžių poreikių numatymo srityje ir rengiant bei plėtojant įgūdžius ir strategijas atsižvelgiant į mokymosi visą gyvenimą perspektyvą, pasitelkiant Europos mokymo fondą, atsakingą už profesinį mokymą, įgūdžių ir gebėjimų ugdymą, įskaitant žaliosiose darbo vietose ir žaliajoje ekonomikoje reikalingus įgūdžius.
- Remti integruotus metodus ir atitinkamų ministerijų (švietimo, užimtumo, sveikatos, kultūros, socialinės apsaugos) pajėgumus siekiant gerinti jaunimo, įskaitant nedirbantį ir nesimokantį jaunimą, galimybes naudotis paslaugomis ir tų paslaugų kokybę.
- Toliau plėtoti iniciatyvas, kurias paskatino ES jaunimo garantijų iniciatyva.

2. Atsparumo didinimas, gerovės kūrimas ir skaitmeninės pertvarkos galimybių išnaudojimas

COVID-19 pandemija paveikė visų Viduržemio jūros regiono šalių ekonomiką, padidino struktūrinį ekonomikos disbalansą¹⁷ ir išryškino įtraukios, atsparios, tvarios ir susietos ekonomikos poreikį. Reikia dėti pastangas, kad niekas neliktų nuošalyje ir kad šalims būtų suteikta galimybė pasinaudoti tendencijomis, įskaitant dvejojimą – žaliąją ir skaitmeninę – pertvarką, kuri galėtų paspartinti tvarų augimą.

Atspari ekonomika

Socialinio ir ekonominio atsparumo didinimas turėtų išlikti svarbiu bendradarbiavimo prioritetu. Tai reiškia, kad turime pasirengti apsaugoti ekonomiką nuo būsimų sukrėtimų ir spręsti mokėjimų balanso problemas, įskaitant besitęsiančių skolų dinamiką. Makrofinansine pagalba, teikiama, jei tenkinamos nustatytos sąlygos, ir tiksline parama, visų pirma remiant biudžetą¹⁸, viešųjų finansų valdymo ir vidaus pajamų sutelkimo strategijoms įgyvendinti bus remiamos pastangos plėsti fiskalinę erdvę¹⁹ ir didinti fiskalinį teisingumą.

Aktyvesnis euro naudojimas regione sustiprintų ryšius su ES ir palengvintų ekonominį ir finansinį stabilumą. Taip būtų užtikrinta geresnė koreliacija tarp pagrindinių regiono

¹⁷ Virusų plitimo valdymo priemonės, kuriomis ribota transporto ir ekonominė veikla, padarė didelį poveikį ir padidino nelygybę, visų pirma jaunimo ir pažeidžiamiausių asmenų: nedarbas didėjo, o ekonomikos augimas, prekybos srutai, tiesioginės užsienio investicijos (TUI) ir perlaidos – menko. Pandemijos sąnaudų našta viešiesiems finansams pakenkė fiskalinio konsolidavimo pastangoms ir darė spaudimą socialinės apsaugos sistemoms.

¹⁸ Pietinėms kaimyninėms šalims skiriama beveik 25 proc. dabartinio ES paramos biudžetui portfelio.

¹⁹ Paprastai apibrėžiama kaip biudžeto papildymas, leidžiantis vyriausybei teikti išteklius viešaisiais tikslais nepakenkiant fiskaliniam tvarumui.

prekybos ir investicijų partnerių ir mokėjimams, prekybai ir rizikos valdymui naudojamų valiutų įvairinimą.

Siekiant didinti vietos ir tarptautinių privačiojo sektoriaus subjektų pasitikėjimą, pritraukti investuotojus ir padidinti prekybą, bus labai svarbu atnaujinti įsipareigojimą gerinti verslo aplinką²⁰. Atsižvelgdami į šalių politinės ekonomikos dinamiką turėtume susitarti dėl prioritetinių sričių, kuriose turėtų būti įgyvendintos gerai parengtos, išmatuojamos ir įmanomos įgyvendinti reformos. Dėl šių prioritetų turėtų būti susitarta partnerystės prioritetų arba lygiaverčiuose politikos dokumentuose. ES, bendradarbiaudama su savo valstybėmis narėmis, teiks paramą, grindžiamą partnerių įsipareigojimu nuosekliai ir veiksmingai įgyvendinti ekonomikos ir valdymo reformas šiose srityse.

Iniciatyvos, kuriomis **siekiama skatinti socialinį ir ekonominį tvarumą vietos lygmeniu, taip pat galėtų padėti stiprinti nacionalines sistemas.** Viešojo ir privačiojo sektorių dialogą turėtų skatinti sustiprintas politinis dialogas²¹.

Tvari ekonomika

Ekonomikos įvairinimas yra svarbus visų pirma šalims, labai priklausomoms nuo sektorių, kuriuos gali lengvai paveikti ekonomikos sukrėtimai. ES ir jos partnerės bendromis jėgomis sieks visapusiškai išnaudoti žaliosios ir skaitmeninės ekonomikos augimą, atsižvelgdamos į Viduržemio jūros šalių sąjungos sektoriniuose dialoguose iškeltus tikslus. Planuojant ekonominę plėtrą ir plėtojant socialinę ekonomiką, reikėtų atsižvelgti ir į mėlynosios ekonomikos potencialą²². Dėl į žmones ir planetą orientuotų verslo modelių socialinė ekonomika turi potencialo išspręsti daugelį visuomenės uždavinių ir didinti mūsų visuomenės atsparumą ištikus krizei.

Be to, **dėmesys atviram strateginiam savarankiškumui ir pasaulinių vertės grandinių restruktūrizavimui po pandemijos** gali suteikti naujų galimybių toliau integruoti ES ir jos pietinių kaimyninių šalių pramonės tiekimo grandines. Komisijos pramonės strategijoje²³ išplėtotas ekosistemomis grindžiamas požiūris²⁴ taip pat galėtų prisidėti prie ekonomikos įvairinimo pastangų ir prie visoms šalims naudingų iniciatyvų plėtotės rinkos integracijos, reguliavimo konvergencijos ir finansinės įtraukties srityse. Pietinių kaimyninių šalių pramonės klasteriai galėtų padėti plėtoti ekonomiką, susiejant įmones su pasaulinėmis ir regioninėmis vertės grandinėmis, mažinant MVĮ izoliaciją, skatinant inovacijas ir teikiant daugiau prekybos ir investicijų galimybių.

²⁰ Remiantis Pasaulio banko 2019 m. ataskaita „Doing Business“, Artimųjų Rytų ir Šiaurės Afrikos (MENA) regiono vidurkis yra 58,30 iš 100 (Reitinge – 112).

²¹ Politinis dialogas dėl reformų, remiamų pagal sektorių reformų vykdymo sutartis, leis sumažinti ES finansinei paramai būdingą riziką ir siekti sąveikos su papildomomis priemonėmis, pavyzdžiui, derinimo ir investicijų.

²² Be kita ko, būtų įvertinta Viduržemio jūros šalių sąjungos ministrų deklaracija dėl tvarios mėlynosios ekonomikos (2021 m. vasario 2 d.) ir darbas, atliktas įgyvendinant ES iniciatyvą dėl tvarios mėlynosios ekonomikos plėtos vakariniame Viduržemio jūros regione (iniciatyva WESTMed), <https://ufmsecretariat.org/wp-content/uploads/2021/02/Declaration-UfM-Blue-Economy-EN-1.pdf>

²³ Nauja Europos pramonės strategija (COM(2020) 102).

²⁴ Šios ekosistemos apima visus vertės grandinėje veikiančius subjektus: mažiausius startuolius ir didžiausias įmones, akademinį pasaulį ir mokslinių tyrimų bendruomenę, paslaugų teikėjus ir tiekėjus.

Labai svarbų vaidmenį atliks ir parama privačiajam sektoriui, visų pirma MVĮ²⁵. ES ir jos partneriai turėtų bendradarbiauti, kad paremtų verslumą ir jo ekosistemas, įskaitant socialinį ir kooperatinį verslumą, startuolius nuo idėjų kūrimo iki brandos. Reikėtų aktyviau išnaudoti diasporos potencialą, kad jos nariai perduotų kompetenciją, praktinę patirtį ir technologijas ir prisidėtų prie ES ir pietinių partnerių verslo ryšių kūrimo.

Finansavimo trūkumas šiame regione faktiškai stabdo MVĮ vystymąsi. Finansavimo srityje, be kita ko, įtraukiant pabėgėlius, ketiname dirbti išvien su tarptautinėmis finansų įstaigomis, kad sukurtume visapusišką požiūrį į finansinę įtrauktį, įskaitant mikrofinansavimą ir socialinių įmonių finansavimą, taip pat naujų finansinių priemonių, įskaitant rizikos kapitalą, neformalius investuotojus ar poveikio finansavimą, naudojimą.

Siekiant bet kokių į ateitį orientuotų politikos tikslų neabejotiną naudą teikia moksliniai tyrimai ir inovacijos. Aktyvesni moksliniai tyrimai ir inovacijos, įskaitant dalyvavimą bendrojoje programoje „Europos horizontas“²⁶, padeda užtikrinti atsparesnį ir integracinį augimą bei tvarių užimtumo galimybių kūrimą. Siekiant sukurti žinių visuomenę ir ekonomiką, bus sustiprintas sėkmingas bendradarbiavimas sąsajumo žmogiškojo aspekto, įskaitant inovacijas ir mokslą, srityje.

Susietosios ekonomikos

Viduržemio jūros regionas turi pakankamą žmogiškąjį kapitalą, kad išnaudotų skaitmeninės pertvarkos teikiamus privalumus ir imtų konkuruoti pasaulinėje skaitmeninėje ekonomikoje.

Kad paremtume skaitmeninės pertvarkos pastangas, siūlome darbą organizuoti pagal keturis ramsčius: i) valdymo, politikos ir reguliavimo sistemų; ii) infrastruktūros plėtotės ir visuotinės prieigos prie geresnio, įperkamo ir saugaus tinklo rėmimo; iii) skaitmeninio raštingumo, įgūdžių ir verslumo ir iv) skaitmeninių paslaugų. Tikslas – skatinti novatorišką skaitmeninę pertvarką remiant platformas ir politiką, pavyzdžiui, e. valdžios, e. sveikatos, e. prekybos, skaitmeninės prieigos prie kultūros ir jos paveldo, taip pat skaitmeninius įgūdžius švietimo srityje, drauge užtikrinant į naudotoją orientuotą ir etišką technologijų naudojimą pagal ES pagrindinių teisių chartiją. Taip pat siūlome sukurti geresnes skaitmenines jungtis visame Viduržemio jūros regione ir prisidėti prie ekonominės integracijos.

Siekiant išnaudoti regiono potencialą itin svarbi yra prekyba ir investicijos. Kad padidėtų konkurencingumas, siūlome pirmenybę teikti netarifinių kliūčių ir prekybos sąnaudų mažinimui. Daugiausia dėmesio turėtų būti skiriama visapusiškam esamų daugiašalių, regioninių ir dvišalių susitarimų visapusiškam įgyvendinimui ir atitikčiai jų nuostatomis, kad būtų remiama prekyba, augtų investuotojų pasitikėjimas ir būtų užkertamas kelias protekcionizmui ir prekybos apribojimams. Remdamiesi esamais asociacijos susitarimais ir vykstančiomis derybomis dėl išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės (IVLPE) su Maroku ir Tunisu, taip pat siūlome pradėti dialogą siekiant nustatyti partnerių

²⁵ Regiono MVĮ kuria per du trečdalius visų oficialių darbo vietų.

²⁶ Programa „Europos horizontas“ toliau remis tarptautinį ES ir viso pasaulio tyrėjų ir įmonių bendradarbiavimą, be kita ko, pasitelkiant mokslo diplomatiją.

suinteresuotumą modernizuoti savo prekybos ir investicijų santykius su ES tokiose srityse kaip palankios sąlygos investicijoms, darnus vystymasis, paslaugos ir, prireikus, žemės ūkis, kad jie geriau prisitaikytų prie šiandienos iššūkių.

Galimybių panaudojimas subregioniniu, regioniniu ir žemyno lygmenimis gali prisidėti prie ekonomikos įvairinimo ir gilesnės integracijos. Turėtų būti skatinama, kad visos pietinės Viduržemio jūros regiono šalys pritartų Visos Europos ir Viduržemio jūros regiono šalių kilmės taisyklių konvencijos peržiūrai. Siekiant sudaryti palankesnes sąlygas tikslinių žemyno vertės grandinių atsiradimui ir paremti tvarias investicijas, bus aktyviai nagrinėjama sinergija su Užsachario Afrika, ypač Afrikos žemyninės laisvosios prekybos erdvės (AfCFTA) ir bendros Afrikos oro transporto rinkos kūrimo kontekste.

Transportas yra pagrindinis politikos ir priemonių, kuriomis remiamas pietinių Viduržemio jūros regiono šalių vystymasis, elementas, kaip pabrėžta Darnaus ir pažangaus judumo strategijoje²⁷. Turėtume pasinaudoti galimybe **susieti transporto infrastruktūrą užtikrindami taisyklių ir standartų sąveikumą**. Pirmenybė bus teikiama greitai Viduržemio jūros regiono šalių transporto tinklo plėtotei ir transporto politikos reformų tikslams, bendrai nustatytiems Regioniniame transporto veiksmų plane (RTAP) ir remiamiems šiuo metu vykstančiu techniniu bendradarbiavimu. Tiek regioninę infrastruktūrą, tiek sąsajas su bendradarbiavimu muitinės srityje apimantys logistikos klausimai bus įtraukti į pagalbos prekybai iniciatyvas. Bendradarbiavimas kosmoso srityje ir toliau atliks pagalbinį vaidmenį, visų pirma imantis bendrų veiksmų GALILEO nemokamoms ir atviroms paslaugoms diegti ir plečiant Europos geostacionarinę navigacinę tinklo sistemą (EGNOS).

Įtraukioji ekonomika

Pagal naująją Viduržemio jūros regiono darbotvarkę siūlome bendradarbiaujant remti sistemas ir ekonomikos atsigavimo strategijas, laikantis Viduržemio jūros šalių sąjungos sektorių dialogo dėl užimtumo ir darbo jėgos²⁸ iškeltų tikslų, kuriais i) skatinamos lygios galimybės ir rezultatai ir ii) pirmenybė teikiama socialiniam dialogui, socialinei apsaugai ir įtraukčiai, siekiant spręsti socialinės ir teritorinės nelygybės problemą.

Suteikus jaunimui galimybių jų pačių šalyje, užkertant kelią protų nutekėjimui bei visiems sukuriant deramas darbo vietas²⁹, taip pat didinant moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir jų ekonomines galias, būtų galima gauti didžiulės naudos. Rengiant ir įgyvendinant socialines ir ekonomikos reformas ir investicijų iniciatyvas šis aspektas turėtų būti dėmesio centre. Be to, turėtume sutelkti dėmesį į neoficialios ekonomikos³⁰ poveikį žmonių gerovei ir partnerių viešiesiems finansams ir remti įgūdžių ugdymo politiką visiems, be kita ko, siekiant remti oficialios ekonomikos plėtotę.

²⁷ Darnaus ir išmanaus judumo strategija (COM(2020) 789 final).

²⁸ Viduržemio jūros sąjungos užimtumo ir darbo ministrų deklaracija, Kaskaisas, 2019 m. balandžio mėn.
²⁹ TDO skaičiavimais, 2020 m. II ketv., palyginti su 2019 m. IV ketv., prarasta 17 mln. darbo vietų (visos darbo dienos ekvivalentais).

³⁰ TDO rekomendacijoje Nr. 204 dėl perėjimo nuo neoficialios prie oficialios ekonomikos neoficiali ekonomika apibūdinama kaip apimanti visą ekonominę veiklą, kurią vykdo darbuotojai ir ūkio subjektai, kurie teisiškai ar praktiškai nėra oficialiai reglamentuojami arba reglamentuojami tik iš dalies.

Vykdytini veiksmai: remti įtraukią, atsparią, tvarią ir susietą ekonomiką

- Bendrai finansuoti tvarias investicijas iš partnerių ekonomikos gaivinimo fondų pagal EDVF+.
- Rengti ir remti bendras reformų matricas, daugiausia dėmesio skiriant investicijų ir verslo aplinkai.
- Remti iniciatyvas, skirtas padėti partneriams pritraukti ir išlaikyti vertės grandinės įvairinimo galimybes pasirinktuose sektoriuose, laikantis gero valdymo principų
- Skatinti partnerius prisijungti prie Adis Abebos mokesčių iniciatyvos³¹.
- Didinti paramą žaliajai, mėlynajai ir socialinei ekonomikai naudojant novatoriškas finansines priemones (įskaitant poveikio finansavimą) ir plėtoti adekvačias reguliavimo ekosistemas.
- Remti MVĮ politikos įgyvendinimą remiantis Smulkiojo verslo akto principais ir 2020 m. kovo mėn. komunikatu „Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija“³².
- Remti gerai veikiančią socialinį dialogą visais susijusiais lygmenimis.
- Teikti techninę paramą, kad būtų skatinama finansinė įtrauktis MVĮ, ypač kaimo vietovėse, skaitmeninių mokėjimų ir skaitmeninio raštingumo srityse.
- Dalyvauti ES bendrojoje programoje „Europos horizontas“.
- Integruoti socialinės ekonomikos rėmimą į regionines ir dvišales programas, įskaitant paramą adekvačių teisinių ir strateginių sistemų kūrimui, institucinių gebėjimų stiprinimui ir abipusio mokymosi sąlygų sudarymui.
- Remti reguliavimo konvergenciją telekomunikacijų, elektroninės atpažinties ir patikimumo užtikrinimo paslaugų srityje ir asmens duomenų apsaugos ir laisvo ne asmens duomenų judėjimo apsaugos sistemas. Modernizuoti prekybos ir investicijų santykius su partneriais, suinteresuotais glaudesne integracija su ES, ypač tokiose srityse kaip geresnės sąlygos investicijoms, paslaugos, darnus vystymasis ir žemės ūkis.
- Remti regiono integraciją į AfCFTA siekiant skatinti tikslinių žemyno vertės grandinių kūrimą.
- Bendrai finansuoti investicijas, skirtas visuotinės ir didelės spartos telekomunikacijų infrastruktūros prieinamumui didinti. Užtikrinti ES 5G priemonių rinkinio principų³³ taikymą tinklo saugumo tikslais.
- Dėti daugiau pastangų, kad būtų patvirtinti būsimo Viduržemio jūros regiono transporto tinklo (TMN-T), kuris taps transeuropinio transporto tinklo (TEN-T) išorės papildiniu, preliminarūs žemėlapiai, ir jau dabar teikti pirmenybę su šiuo

³¹ Adis Abebos mokesčių iniciatyva yra daugiašalė partnerystė, kuria siekiama padidinti vidaus pajamų sutelkimą šalyse partnerėse.

³² Tvarios ir skaitmeninės Europos MVĮ strategija (COM(2020) 103 final).

³³ Komunikatas „Saugaus 5G ryšio diegimas ES. ES priemonių rinkinio įgyvendinimas“ (COM(2020) 50 final). Komunikate dėl ES 5G priemonių rinkinio ES įpareigojama įgyvendinti nustatytus principus, kuriais siekiama užtikrinti saugų plačiajuosčio ryšio infrastruktūros diegimą ne tik ES, bet ir visuose ES finansuojamuose išorės projektuose, be kita ko, per tarptautines finansų įstaigas, pavyzdžiui, EIB.

tinklu susijusiems projektams, taip pat – prisidėti prie Užsachario Afrikos, Šiaurės Afrikos ir Europos susieties.

- Laikantis 2021–2027 m. regioninio veikslių transporto srityje plano ir įgyvendinant Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių transporto projektus, remti reguliavimo konvergenciją visose transporto srityse.
- Padėti plėtoti tvarų turizmą.

3. Taika ir saugumas

Viena svarbiausių kliūčių politiniam stabilumui ir tvariam vystymuisi – užsitęsę konfliktai Viduržemio jūros regione. Svarbiausi prioritetai siekiant apsaugoti žmones ir sudaryti jiems sąlygas klestėti – bendros pastangos užkirsti kelią konfliktams ir juos spręsti, skatinti bendradarbiavimą saugumo srityje, švelninti konfliktų pasekmes ir šalinti jų pagrindines priežastis.

ES jau dabar yra pagrindinė humanitarinės pagalbos ir paramos vystymuisi teikėja. Ji turi galimybę taikyti įvairias priemones pagal trigubą – humanitarinės pagalbos, vystymosi ir taikos – sąsają. Kaip bendros saugumo ir gynybos politikos (BSGP) misijų ir operacijų, tarpininkavimo ir stabilizavimo veikslių vykdytoja ir ribojamųjų priemonių taikytoja, ES taip pat yra **saugumo garantas**. ES yra pasitikima, nes ji laikosi nuoseklios pozicijos tarptautinės teisės įgyvendinimo svarbos atžvilgiu. Kaip patikima partnerė, ES turi unikalias galimybes į dialogą strateginiais klausimais įtraukti konfliktuojančias šalis, tarptautinius ir regioninius partnerius, taip pat atitinkamus suinteresuotuosius subjektus, pavyzdžiui, humanitarinės plėtos ir taikos kūrimo subjektus, ir mažinti įtampą bei prisidėti prie pastangų spręsti konfliktus. Daugelis pietinių partnerių ragina ES aktyviau dalyvauti ir dėti bendras pastangas, kad būtų išspręsti ilgalaikiai konfliktai ir sumažintas jų poveikis. Patirtis rodo, kad toks buriamasis ir diplomatinis vaidmuo gali būti veiksmingas tik tuo atveju, jei ES laikysis vieningos pozicijos ir dvišaliu bei daugiašaliu lygmenimis veiks ir kalbės vieningai. Todėl labai svarbus yra ES valstybių narių dalyvavimas, be kita ko, aukščiausiu lygmeniu, taip pat atnaujintas ir intensyvesnis politinis dialogas visame Viduržemio jūros regione, kad būtų didinamas pasitikėjimas, mažinama įtampa ir padedama spręsti konfliktus.

Tuo remdamosi ES ir jos valstybės narės bei partnerės turėtų atnaujinti pastangas, kad būtų pasiektas sprendimas Artimųjų Rytų taikos procese. Šiuo atžvilgiu ES sieks skatinti pastaruoju metu užmegztus Izraelio ir kai kurių arabų šalių diplomatinius santykius ir jais remtis, kad būtų padidintos galimybės derybomis pasiekti dviejų valstybių sambūviu pagrįstą sprendimą, grindžiamą tarptautiniais parametrais, taip pat taika ir saugumu regione. ES, kaip konferencijų Sirijos klausimais rengėja, ir pietinės partnerės turėtų dėti daugiau pastangų, kad užbaigtų prazūtingą ir jau dešimtmetį trunkantį konfliktą Sirijoje ir taip prisidėti prie JT koordinuojamų pastangų. Jos taip pat turėtų toliau remti Libano pastangas įveikti vidaus ekonominę, socialinę ir politinę krizę. ES ir jos partnerės turėtų glaudžiau bendradarbiauti sprendžiant taikos, stabilumo ir vystymosi problemas Sahelio regione. ES ir jos pietinės kaimynės taip pat turėtų intensyviau remti pastangas išspręsti Vakarų Sacharos klausimą JT vadovaujamame procese. Dar vienas prioritetas – rasti tvarų ir įtraukų ilgalaikės krizės

Libijoje sprendimą. ES toliau aktyviai dalyvaus vykdant JT vadovaujamą Berlyno procesą ir jį remis, be kita ko, operatyviniu lygiu per karinę operaciją IRINI ir kitą veiklą. Ji išnagrinės galimą papildomą paramą siekiant nutraukti karo veiksmus, taip pat remis konstitucinį ir rinkimų procesą bei ilgalaikį šalies stabilizavimą. Kad būtų įveiktos regiono krizės, ES toliau prisidės prie Jungtinių Tautų (JT) pastangų ir bendradarbiaus su regioniniais subjektais ir organizacijomis, visų pirma Arabų Valstybių Lyga, Afrikos Sąjunga ir atitinkamomis subregioninėmis grupėmis³⁴. Rytinėje Viduržemio jūros regiono dalyje ES remis taikų dialogą, grindžiamą tarptautine teise, be kita ko, per daugiašalę konferenciją, kurioje būtų galima aptarti klausimus, kuriems reikia daugiašalio sprendimo. ES ir pietinės kaimyninės šalys turėtų konstruktyviai įsitraukti ir užtikrinti stabilumą ir saugumą visame regione.

Daugiašalė sistema susiduria su nemenkais iššūkiais, tačiau daugumą problemų galima išspręsti tik daugiašališkai. **ES ir jos pietiniai partneriai turi bendrą interesą remti atgaivintą taisyklėmis grindžiamą daugiašalę sistemą, kuriai vadovauja JT.** Turėtume veikti išvien ir stiprinti bendradarbiavimą daugiašaliuose forumuose, kuriuose visų pirma sprendžiami taikos ir saugumo, kiti pasaulinės reikšmės klausimai, stiprinama taisyklėmis grindžiama prekyba, teisinės valstybės principai, žmogaus teisės, vaikų apsauga ir geras valdymas, taip pat JT moterų, taikos ir saugumo bei jaunimo, taikos ir saugumo darbotvarkių klausimai.

Didžiausios grėsmės saugumui, pavyzdžiui, **terorizmas, hibridinės grėsmės ir kibernetiniai nusikaltimai, taip pat organizuotas nusikalstamumas**, įskaitant prekybą neteisėtais šaunamaisiais ginklais, prekybą narkotikais ir pinigų plovimą, yra svarbiausios problemos, kurias galima išspręsti tik bendromis pastangomis.

Terorizmas ir jo finansavimas, radikalizavimas, smurtinis ekstremizmas ir užsienio teroristų kovotojų reiškinys plinta abiejose Viduržemio jūros pusėse ir dažnai yra tarpusavyje susiję. Pastarojo meto išpuoliai parodė, kad reikia gilinti mūsų aukšto lygio strateginius dialogus kovos su terorizmu klausimais. Remdamiesi ligšioliniu bendradarbiavimu, visų pirma teisėsaugos srityje, turime dėti daugiau pastangų siekdami užkirsti kelią radikalizacijai, be kita ko, stiprinti religijų ir kultūrų dialogą, ir stiprinti gebėjimus kovoti su smurtiniu ekstremizmu, verbavimu internete, vykdyti teroristinio turinio sklaidos internete prevenciją ir kovoti su neteisėta prekyba kultūros paveldo objektais. Tarptautinis bendradarbiavimas tebėra labai svarbus, o ES yra pasirengusi didinti teikiamą techninę pagalbą, be kita ko, padėti šalinti kovos su pinigų plovimu ir su terorizmo finansavimu (angl. AML/CFT) trūkumus ir šiuo tikslu pasitelkti savo ekspertų tinklą, dislokuotą pagrindinėse delegacijose regione.

Skaitmenizacija ne tik teikia didelių galimybių, bet ir atveria kelią naujoms grėsmėms, įskaitant didesnę ypatingos svarbos infrastruktūros objektų (kaip antai energetikos, transporto, bankininkystės ir sveikatos) pažeidžiamumą. Turime drauge didinti kibernetinį atsparumą, be kita ko, kovoti su dezinformacija ir įtakos darymu, dalytis geriausia patirtimi,

³⁴ Tai darydama ES gali remtis ES ir JT partneryste krizių valdymo klausimais, dialogu ir bendradarbiavimu su Arabų Valstybių Lyga, JT, ES ir AS partneryste ir bendradarbiauti pagal ES ir AS susitarimo memorandumą taikos, saugumo ir valdymo srityje.

rengti kibernetinio saugumo ekspertus ir išnagrinėti galimybes, kurias teisėsaugos tikslais teikia novatoriškos priemonės, visapusiškai gerbiant žmogaus teises ir pilietines laisves. Turime dirbti išvien, kad sustiprintume bendradarbiavimą kovos su kibernetinėmis grėsmėmis srityje, ir šiuo tikslu visapusiškai išnaudoti esamas tarptautines sistemas, pavyzdžiui, Europos Tarybos Budapešto konvenciją.

Vadovaudamasi 2021 m. Tarybos išvadomis dėl diplomatijos klimato ir energetikos srityse, ES stiprins ir integruos darbą **klimato, saugumo ir gynybos sąsajų** srityje, be kita ko, aktyviau imdamasi veiksmų prisitaikymo prie klimato kaitos ir nelaimių rizikos mažinimo srityje, taip pat bendradarbiaudama su JT ir regioninėmis organizacijomis.

Taip pat siūlome naudotis **ES saugumo sąjungos strategijoje**³⁵ nustatytomis priemonėmis, kad būtų stiprinami teisėsaugos, teisminių ir civilinių institucijų gebėjimai ir bendradarbiavimas. Be to, turėtų būti toliau stiprinamas bendradarbiavimas cheminės, biologinės, radiologinės ir branduolinės (ChBRB) rizikos mažinimo, civilinės saugos ir nelaimių rizikos valdymo srityse.

Turėtų būti stiprinamas ES ir šalių partnerių teisėsaugos ir teisminis bendradarbiavimas, be kita ko, padedant atitinkamoms ES agentūroms (Europolui, CEPOL, FRONTEX, Europos narkotikų ir narkomanijos stebėsenos centrai, Eurojustui), be kita ko, vedant derybas dėl ES ir pietinių kaimyninių šalių bendradarbiavimo susitarimų. Šiuo tikslu ES bendradarbiauja su pietinėmis partnerėmis siekdama užtikrinti, kad jų teisėsaugos ir teismų sistemos atitiktų aukštus duomenų apsaugos standartus ir gerbtų žmogaus teises.

Siekiant pagerinti sutarčių vykdymą ir spręsti tarpvalstybinio vaikų grobimo, vaikų apsaugos ir išlaikymo prievolių klausimus, reikia gerinti teisminį bendradarbiavimą civilinėse bylose. Prisijungimas prie Hagos konvencijų dėl tarptautinės privatinės teisės³⁶ ir tinkamas jų įgyvendinimas regione turėtų būti laikomas prioritetu.

ES siūlo toliau plėtoti partnerystę su kaimyninėmis šalimis saugumo klausimais, taip pat stiprinti operatyvinį bendradarbiavimą, be kita ko, jūrų saugumo ir pakrančių apsaugos srityse. Tokia partnerystė turėtų būti pritaikyta prie konkrečių partnerių, atitikti jų poreikius ir turėti aukšto lygio politinę paramą, kad būtų galima pasiekti konkrečių rezultatų. Taip pat labai svarbus bendradarbiavimas su regioninėmis ir tarptautinėmis organizacijomis, įskaitant bendradarbiavimą su NATO pagal Varšuvos ir Briuselio bendras deklaracijas³⁷.

Vykdytini veiksmai: bendradarbiauti taikos, konfliktų sprendimo ir prevencijos srityse

- Atnaujinti ir intensyvinti ES bei jos valstybių narių ir pietinių partnerių politinį dialogą, įtraukiant strateginius ES partnerius, kad būtų padidintos bendros pastangos

³⁵ ES saugumo sąjungos strategija (COM(2020) 605 final).

³⁶ <https://www.hcch.net/en/home/>

³⁷ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156626.htm

spręsti konfliktus ir sumažinti įtampą regione, integruotai naudojant visas regiono stabilumo ir saugumo užtikrinimo priemones.

- Investuoti į radikalizacijos prevenciją, konfliktų sprendimą ir padėties stabilizavimą taikant integruotą požiūrį į konfliktus ir krizes ir imantis veiksmų visais konflikto ciklo etapais.
- Užtikrinti atsparumą geriau susiejant humanitarines, vystymosi, taikos ir saugumo pastangas.
- Kai tai abipusiai naudinga, dalyvauti BSGP misijose ir operacijose naudojant tokias priemones kaip susitarimai dėl bendrųjų dalyvavimo sąlygų.
- Stiprinti moterų ir jaunimo vaidmenį taikos kūrimo procese laikantis ES politinio įsipareigojimo įgyvendinti Moterų taikos ir saugumo darbotvarkę regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis.

Vykdytini veiksmai: bendradarbiauti saugumo srityje

- Intensyvinti dialogą kovos su terorizmu ir saugumo klausimais, įskaitant bendradarbiavimą kovos su pinigų plovimu ir teroristų finansavimu klausimais, ir skatinti ratifikuoti ir įgyvendinti atitinkamas tarptautines konvencijas.
- Stiprinti bendradarbiavimą kovos su terorizmu, radikalizacijos prevencijos ir kovos su ja, kovos su organizuotu nusikalstamumu, neteisėtais šaunamaisiais ginklais ir narkotikais srityse.
- Skubiai įgyvendinti tokias iniciatyvas kaip „CT Inflow“, „Euromed police“, „EU4 Monitoring Drugs“, „EuroMed Justice“ ir „CyberSouth“.
- Toliau plėtoti ES cheminės, biologinės, radiologinės ir branduolinės (ChBRB) rizikos mažinimo kompetencijos centrus, kurie, kaip žinoma, yra svarbi kovos su COVID-19 pandemija priemonė, taip pat kitus veiksmus, kuriais reaguojama į grėsmes saugumui.
- Aktyviau dirbti atsparumo klimato kaitai ir prisitaikymo prie jos srityje, investuoti į prevencines priemones ir stiprinti bendradarbiavimą civilinės saugos ir nelaimių rizikos valdymo srityje remiantis tokiomis programomis kaip Europos ir Viduržemio jūros regiono valstybių partnerystės programa („PPRD South“)³⁸.
- Bendradarbiauti su šalimis partnerėmis siekiant stiprinti teisminį ir policijos bendradarbiavimą su ES, be kita ko, derantis dėl bendradarbiavimo susitarimų su Europolu ir Eurojustu.
- Gerinti teisminį bendradarbiavimą civilinėse bylose skatinant prisijungti prie atitinkamų Hagos tarptautinės privatinės teisės konferencijos parengtų konvencijų ir tinkamai jas įgyvendinti.

4. Migracija ir judumas

³⁸

PPRD Sud III – Prévention, Préparation et Réponse aux catastrophes naturelles et d'origine humaine dans les pays partenaires du Moyen-Orient et d'Afrique du Nord.

Migracija yra pasaulinis reiškinys, reikalaujantis bendrų atsakomųjų veiksmų, solidarumo ir atsakomybės pasidalijimo pasauliniu mastu. Nė viena šalis negali pati viena nei veiksmingai valdyti migracijos, nei išspręsti neteisėtos migracijos keliamų problemų. Nauju ES migracijos ir prieglobsčio paktu siekiama iš esmės pakeisti mūsų bendradarbiavimą su tarptautiniais partneriais. Jis turi būti grindžiamas visapusiška, subalansuota ir abipusiškai naudinga partneryste. Svarbiausias tikslas – užtikrinti, kad migracija vyktų tik saugiai ir teisėtai, užkertant kelią pavojingoms kelionėms ir išvengiant žūčių, kovojant su neteisėtu žmonių gabenimu ir stiprinant bendradarbiavimą migracijos valdymo srityje, kartu teikiant tarptautinę apsaugą tiems, kuriems jos reikia. Šalims turėtų būti sudarytos sąlygos pasiūlyti stabilią ir nuspėjamą socialinę ir ekonominę ateitį, kuri suteiktų realių galimybių, ypač jaunimui. ES aktyviai sieks šalinti pagrindines neteisėtos migracijos ir priverstinio gyventojų perkėlimo priežastis, spręsdama konfliktus ir COVID-19 išryškintas socialines ir ekonomines problemas.

Naujasis migracijos ir prieglobsčio paktas suteikia tvirtesnę pagrindą kurti tvarų ir ilgalaikį atsaką migracijos ir prieglobsčio valdymo srityje.

Sustiprinta partnerystė migracijos srityje apima visus įvairius migracijos ir prieglobsčio aspektus, atsižvelgiant į ES ir šalių partnerių interesus. Tuo pačiu metu jie bus įtraukti į įvairias mūsų bendradarbiavimo – politinio, saugumo srities ir ekonominio – sritis.

Kiekvienos šalies padėtis skirtinga, kiekviena turi savų galimybių. Todėl nėra vieno visiems tinkamo sprendimo ir reikia prie konkrečių reikmių pritaikytų priemonių. Toks požiūris ES visapusiškoje partnerystėje su kiekviena šalimi jau atsispindi ir toliau atsispindės pagal naująjį migracijos ir prieglobsčio paktą.

ES toliau **gins tuos, kuriems reikia pagalbos, ir remia priimančiąsias šalis**, pripažindama, kad kelios pietinės Viduržemio jūros regiono šalys yra priglaudusios daug pabėgėlių ir migrantų.

Neteisėta migracija, sustiprinanti nusikaltėlių tinklų ekonominę galią ir destabilizuojantį poveikį, kelia problemų tiek regionui, tiek ES. Sprendimą rasime tik tada, jei neteisėto migrantų gabenimo problemą spręsimė drauge. Todėl ES ir jos šalys partnerės **ims dėti gerokai daugiau pastangų kovoti su prekyba žmonėmis ir su neteisėtai žmones gabenančiais ir žmonėmis prekiaujančiais nusikaltėlių tinklais**³⁹. Vienas iš svarbiausių elementų – stiprinti **migracijos ir prieglobsčio valdymą**, įskaitant sienų valdymo pajėgumus. ES yra pasirengusi teikti paramą pagal partnerių poreikius.

Stiprinti bendradarbiavimą gražinimo, readmisijos ir tvarios reintegracijos srityse ir užtikrinti veiksmingesnį gražinimą yra svarbūs šių partnerystės elementai. Kad paremtų šias partnerystes, ES sutelks susijusias ES politikos strategijas ir priemones ir laikysis visapusiško požiūrio. Atsižvelgdama į savanoriško grįžimo svarbą, Komisija priims savanoriško grįžimo

³⁹ 2020 m. liepos 13 d. Italijoje vykusioje konferencijoje kovos su neteisėtu migrantų gabenimu klausimais, kurioje dalyvavo ES ir pagrindiniai Afrikos partneriai, priimtas bendras įsipareigojimas kovoti su neteisėtu žmonių gabenimu.

ir reintegracijos strategiją ir nustatys naujus remiamo savanoriško grįžimo ir reintegracijos sistemų kūrimo, skatinimo ir įgyvendinimo metodus.

ES taip pat yra pasiryžusi drauge su partneriais remti teisėtą migraciją ir judumą pagal savo ir valstybių narių kompetenciją. Perkėlimas į ES yra svarbus veiksnys užtikrinant pažeidžiamiausių pabėgėlių apsaugą. Vadinamoji talentų partnerystė su atitinkamomis pietinėmis kaimyninėmis šalimis, kuria siekiama skatinti teisėtą migraciją ir judumą, bus neatsiejama mūsų bendradarbiavimo dalis, kartu atsižvelgiant į potencialų papildomą protų nutekėjimo poveikį.

Reikėtų toliau nagrinėti bendradarbiavimą regioniniu ir daugiašaliu lygmenimis, be kita ko, pasitelkiant trišalį ir pietinių šalių tarpusavio bendradarbiavimą, nes kai kurios pietinės Viduržemio jūros regiono šalys partnerės yra kilmės, tranzito ir paskirties šalys. Regioniniu lygmeniu bus plėtojamas bendradarbiavimas pagal bendrą Valetos veiksmų planą⁴⁰ ir Chartumo⁴¹ bei Rabato⁴² procesus, įskaitant visus maršrutus apimančią požiūrį. Tokiomis aplinkybėmis turėtų būti toliau stiprinamas trišalis bendradarbiavimas su JT ir regioniniais subjektais, be kita ko, remiantis sėkminga trišalės AS, ES ir JT darbo grupės patirtimi Libijoje.

Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis siūlo naudotis visomis ES turimomis priemonėmis, įskaitant ES agentūras ir Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę (KVTBP)⁴³ ir atitinkamas vidaus priemones, kad suteiktų operatyvinę ir finansinę paramą migracijos ir judumo srityje.

⁴⁰ <https://www.jvapfollowup.org/jvap/>

⁴¹ <https://www.khartoumprocess.net/>

⁴² <https://www.rabat-process.org/fr/>

⁴³ KVTBP su migracija susijusiems veiksams numatyta skirti 10 proc.

Vykdytini veiksmai: stiprinti bendradarbiavimą migracijos ir judumo srityje remiantis prie poreikių pritaikyta, visapusiška, subalansuota ir abipusiškai naudinga partneryste

- Remti partnerių pajėgumus veiksmingai valdyti migraciją ir prieglobstį, įskaitant sienų valdymą, visus prieglobsčio ir migracijos sistemų aspektus ir readmisijos pajėgumus.
- Teikti tikslinę paramą, kad būtų sukurta socialinių ir ekonominių galimybių migrantams, perkeltiesiems asmenims ir priimančiosioms bendruomenėms, be kita ko, atsigavimo nuo COVID-19 kontekste, itin daug dėmesio skiriant marginalizuotiems regionams.
- Stiprinti bendradarbiavimą veiksmingo grąžinimo ir readmisijos srityje. Prisidėti prie remiamo savanoriško grąžimo ir tvarios reintegracijos, jei asmuo grąžta iš ES ar iš šalių partnerių.
- Plėtoti teisėtus kelius į Europą nuolat dedant pastangas perkėlimo į ES ir darbo jėgos judumo programų srityse, visų pirma pradėti kuo skubiau įgyvendinti talentų partnerystę, visapusiškai atsižvelgiant į ES ir valstybių narių kompetenciją.
- Išnagrinėti trišalio ir pietų šalių tarpusavio bendradarbiavimo sistemas ir plėtoti bendradarbiavimą su regioniniais ir tarptautiniais subjektais.

5. Žalioji pertvarka: atsparumas klimato kaitai, energetika ir aplinka

Pietinės kaimyninės šalys – regionas, kuriame klimato kaita ir blogėjanti aplinkos būklė yra vienos problemiškesnių pasaulyje. Tačiau tuo pačiu metu Viduržemio jūros regionas turi vienus geriausių pasaulyje saulės ir vėjo energijos išteklius, kurie teikia puikių bendradarbiavimo galimybių švarios energijos srityje. Naujas strateginis prioritetasis – vandenilio gamyba. Siekiant padėti regionui geriau pasirengti būsimiems sisteminiams sukrėtimams, bus labai svarbu visapusiškai įgyvendinti Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m., Paryžiaus susitarimą ir tarptautinius biologinės įvairovės tikslus. Europos žaliasis kursas suteikia unikalią galimybę bendradarbiauti strateginių prioritetų srityje. Visapusiškas aplinkos, energetikos ir atsparumo klimato kaitai stiprinimas gali padėti sumažinti pavojų žmonių gyvybei ir pragyvenimo šaltiniams ir skatinti darnų vystymąsi, darbo vietų kūrimą ir perėjimą į didelę vertę kuriančius sektorius.

Žaliasis ekonomikos augimas ir veiksmai klimato srityje

ES ir jos partneriai bendradarbiaus siekdami **padidinti savo užmojus klimato srityje, racionalizuoti tikslus, pereiti prie žaliojo ekonomikos augimo ir kurti ar stiprinti nuoseklias, įgyvendinamas ir išmatuojamas klimato politikos priemones**, atsižvelgiant į partnerių nacionalinius įsipareigojimus pagal Paryžiaus susitarimą, nacionalinius prisitaikymo prie klimato kaitos planus ir Europos žaliojo kurso išorės aspektą. Daugiausia dėmesio bus skiriama: i) klimato ir aplinkos valdymui, jo sąsajoms su viešaisiais finansais ir fiskalinėmis iniciatyvomis bei tikslų stebėsenai; ii) anglies dioksido apmokestinimo iniciatyvų rėmimui; iii) administraciniais gebėjimais ir tikslinei techninei pagalbai siekiant įgyvendinti teisės aktus ir užtikrinti jų vykdymą centralizuotai ir vietos lygmeniu; iv)

švietimui ir informuotumo didinimui tiek privačiąjame sektoriuje, tiek plačiojoje visuomenėje, kuri yra pokyčių varomoji jėga. Žemės stebėjimo programos „Copernicus“ paslaugos ir duomenys prisideda prie žaliojo ekonomikos augimo politikos ir klimato stebėsenos. Bendradarbiavimu taip pat galėtų būti skatinama šio regiono miestuose įgyvendinti tvaraus judumo mieste planus plėtojant ekologiškus daugiarūšio transporto sprendimus. Tam reikės koordinuoto ir sustiprinto politinio dialogo⁴⁴ su visais susijusiais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant privatųjį sektorių ir pilietinę visuomenę, taip pat ir vietos lygmeniu. Pirmenybė regione teikiama prisitaikymo prie klimato kaitos pajėgumų didinimui ir nelaimių rizikos mažinimui. Daugiausia dėmesio bus skiriama: i) atsparumo klimato kaitai rėmimui, ii) klimatui palankioms investicijoms, iii) investicijoms į prevencines priemones, iv) gamtos procesais grindžiamiems sprendimams ir rizikos valdymo pajėgumams.

Strateginis bendradarbiavimas su tarptautinėmis finansų įstaigomis ir privačiuoju sektoriumi padės kurti tvarų ekonomikos augimą remiančią finansų sistemą. Be to, bus skatinamos dalyvauti valdžios institucijos, atsakingos už tvarių finansų politikos plėtojimą šalyse partnerėse, visų pirma tarptautiniuose forumuose, tokiuose kaip Tarptautinė tvaraus finansavimo platforma (IPSF)⁴⁵. ES ir kitos IPSF narės gali dalytis gerąja patirtimi ir koordinuoti pastangas, susijusias su aplinkos atžvilgiu tvariomis investicijomis, pavyzdžiui, žaliaja taksonomija, informacijos apie aplinką ir klimatą atskleidimu, taip pat **žaliųjų finansinių produktų** standartais ir ženklavimu (įskaitant žaliąsias obligacijas).

Energetikos pertvarka ir energetinis saugumas

Europa ir Viduržemio jūros regionas turi tarpusavyje susijusių, vienas kitą papildančių ir vienijančių energetikos interesų, grindžiamų žaliosios ir teisingos pertvarkos ir energetinio saugumo prioritetais.

Būsimas bendradarbiavimas **turės būti pritaikytas prie partnerių išteklių ir poreikių įvairovės**, o dėmesys turės būti sutelktas į pasirinktus prioritetinius tikslus, tokius kaip: i) masinė atsinaujinančiosios energijos ir švaraus vandenilio gamyba, taip prisidedant prie tikslo iki 2030 m. ES kaimyninėse šalyse pasiekti bent 40 GW elektrolizerių pajėgumo tikslą; ii) stipresnės elektros energijos sistemų sąsajos⁴⁶; iii) efektyvaus energijos vartojimo pastangos ir priemonės, daugiausia dėmesio skiriant pastatams ir prietaisams; iv) nevaldomai išmetamo metano, susijusio su iškastinio kuro gavyba, transportavimu ir naudojimu, problemos sprendimas, laikantis ES metano strategijoje nustatytos sistemos.

Efektyvus išteklių naudojimas, kova su tarša ir biologinė įvairovė

Atsižvelgdami į urbanizacijos tendencijas, biologinės įvairovės nykimą, įskaitant miškų naikinimą ir dirvožemio nykimą, buveinių praradimą ir fragmentaciją, didėjančią jūrų ir

⁴⁴ Tai gali būti, pavyzdžiui, Viduržemio jūros šalių sąjungos regioninė mokslinių tyrimų ir inovacijų platforma, kurioje klimato kaita ir atsinaujinantieji energijos ištekliai įvardyti kaip pagrindiniai artimiausių metų bendradarbiavimo prioritetai.

⁴⁵ Tarptautinė tvaraus finansavimo platforma.

⁴⁶ 2020 m. Viduržemio jūros regiono elektros energijos jungčių pagrindiniame plane nustatyta 15 galimų jungčių projektų ir įvertinta jų kaina ir nauda.

sausumos taršą, taip pat klimato kaitos poveikį ištekliams, visų pirma vandens prieinamumui, siūlome sutelkti dėmesį į **priemones, kuriomis siekiama apsaugoti ir atkurti** jūrų ir sausumos gyvūnų ir augalų **biologinę įvairovę**, taip pat į **tvarią vandentvarką**, įskaitant nuotekų valymą, pakartotinį vandens naudojimą ir veiksmingą vandens išteklių valdymą.

Oro taršos lygis yra didelė problema visame regione, visų pirma tankiai urbanizuotose pakrančių teritorijose, kuriose generuojama daugiausia pramonės ir transporto išmetamų oro teršalų, nusėdančių į jūrą. Tai daro didelį poveikį sveikatai, aplinkai ir su jūra susijusiai ekonominei veiklai, įskaitant žuvininkystę ir turizmą.

Rėmimo priemonės apims informuotumo didinimo ir švietimo veiklą, kuria siekiama užkirsti kelią nereglamentuotam atliekų šalinimui, skatinti tvarų vartojimą ir gamybą, modernių įrenginių, kurie užtikrintų atliekų perdirbimą ir saugų šalinimą, kūrimą, teisėkūros, mokesčių ir institucinių sistemų reformas siekiant sumažinti įvairių rūšių taršą, tvarų žemės naudojimo planavimą ir valdymą. ES toliau bendradarbiaus su regiono šalimis pagal Barselonos konvenciją, kad būtų imtasi veiksmų siekiant sumažinti išmetamų (visų pirma jūrų transporto) teršalų kiekį, kad Viduržemio jūros regionas taptų išmetamųjų teršalų kontrolės rajonu.

Tvarios maisto sistemos

Bus stiprinamas bendradarbiavimas siekiant pereiti prie **tvarių maisto sistemų**, įskaitant tvarų žemės ūkio ir žuvininkystės valdymą, ir gamtinės gamybos veiksnių išsaugojimą, kad būtų sustiprintas aprūpinimas maistu. Tai gali apimti techninių žinių teikimą žemės ūkio ir mėlynosios ekonomikos politikos formavimo srityje, paramą agroekologijai, pažangiųjų žemės ūkio ir akvakultūros koncepcijų rėmimą. Turėtų būti didinama parama regioninei rinkų integracijai pagal AfCFTA ir Bendrosios Viduržemio jūros žvejybos komisijos (GFCM)⁴⁷ žuvininkystės ir akvakultūros sistemas, įskaitant maisto vertės grandinių plėtrą žemyno lygmeniu.

Vykdytini veiksmai. Žalioji pertvarka: atsparumas klimato kaitai, aplinka ir energetika

- Bendromis pastangomis siekti racionalizuoti tikslus, pereiti prie žaliojo ekonomikos augimo ir kurti ar stiprinti nuoseklias, įgyvendinamas ir išmatuojamas klimato politikos priemones, nustatytas pagal partnerių nacionalinius įsipareigojimus ir nacionalinius prisitaikymo prie klimato kaitos planus regioniniu ir dvišaliu lygmenimis.
- Stiprinti strateginį bendradarbiavimą, kad būtų kuriamos finansų sistemos, padedančios pritraukti tvaraus ekonomikos augimo ir atsparumo klimato kaitai investicijas, įgyvendinant regioninę tvaraus finansavimo iniciatyvą bendradarbiaujant su tarptautinėmis finansų įstaigomis.

⁴⁷ <http://www.fao.org/gfcm/about/en/>

- Stiprinti dvišalį bendradarbiavimą ir teikti tikslią paramą siekiant pritraukti didelio masto investicijas į atsinaujinančiuosius energijos išteklius ir švaraus vandenilio gamybą tiek vidaus vartojimui, tiek eksportui. Vadovaujantis strategijos „Nuo ūkio iki stalo“⁴⁸ tikslais, remti tvarių maisto sistemų kūrimą, investicijas į jas ir įgyvendinimą pradedant gamybos ir baigiant vartojimo etapu, itin daug dėmesio skiriant maisto saugai, augalų ir gyvūnų sveikatai ir gerovei, taip pat siekiant užtikrinti regioninį aprūpinimą maistu.
- Remti atliekų, įskaitant maisto atliekas ir jūrą teršiančias šiukšles, tvarkymo iniciatyvas.
- Remti biologinės įvairovės apsaugą ir atkūrimą, įskaitant veiksmingų ir gerai valdomų saugomų pakrančių ir jūrų teritorijų tinklų kūrimą.
- Remti pastangas mažinti teršalų išmetimą, visų pirma į jūrų ir pakrančių aplinką, vandenį ir orą.
- Skatinti tvarų gamtos išteklių naudojimą kaip perėjimo prie žiedinės ekonomikos pagrindą.

Įgyvendinimas

ES naudosis visomis turimomis priemonėmis, kad užtikrintų veiksmingą, efektyvų, greitą ir prie konkrečių reikmių pritaikytą naujos Viduržemio jūros regiono darbotvarkės įgyvendinimą. Bus atsižvelgiama į regiono įvairovę, interesus ir poreikius. Bendradarbiavimo kertiniu akmeniu ir toliau bus **politinis dialogas su visais suinteresuotaisiais subjektais**. Ypatingas dėmesys bus skiriamas vietos lygmeniui siekiant užtikrinti, kad bendradarbiavimo poveikis būtų geografiškai adekvatus.

Nuolatinis ir perspektyvus ES ir jos partnerių dialogas **užtikrins abipusiai naudingą partnerystę ir bendrą atsakomybę**, atsižvelgiant į socialinę dinamiką ir iššūkių bei reformų poveikį. Sieksime parengti prie konkrečių poreikių pritaikytus, integruotus įvairius sektorius apimančio bendradarbiavimo, prekybos ir investicijų dokumentų rinkinius ir platformas, kad būtų tinkamai reaguojama į partnerių ir ES poreikius. **ES finansinės paramos lygis bus proporcingas kiekvienos partnerės užmojams ir įsipareigojimui** laikytis bendrų vertybių, reformų, įskaitant valdymo reformas, darbotvarkės ir jų įgyvendinimo.

Gerokai sustiprintas politinis dialogas **padės didinti tarpusavio supratimą su pietinėmis kaimyninėmis šalimis partnerėmis**. Šiuo tikslu siūlome rengti reguliarius užsienio ir sektorių ministrų bei vyresniųjų pareigūnų susitikimus, o prireikus galėtų būti šaukiami valstybių ir vyriausybių vadovų susitikimai. Sustiprintas koordinavimas padės geriau suderinti pozicijas dvišaliu ir daugiašaliu lygmenimis.

Toliau bus dedamos pastangos stiprinti regioninį, subregioninį ir tarpreregioninį bendradarbiavimą. Labai svarbų vaidmenį toliau atliks Viduržemio jūros sąjunga. Be to, subregioninis bendradarbiavimas bus pritaikytas prie įvairių Viduržemio jūros subregionų ir

⁴⁸ „Nuo ūkio iki stalo“ (COM(2020) 381 final).

kitų regionų ypatumų. Siekiant didesnio veiksmingumo, reikės platesnio bendradarbiavimo su kaimyninėmis šalimis ir regionais. Taigi, tarpregioninis aspektas yra svarbus. Turime stiprinti Šiaurės ir Užsachario Afrikos bendradarbiavimą ir šių regionų bei ES trišalį bendradarbiavimą. Taip pat reikia stiprinti ES veiklos su Šiaurės Afrikos partneriais ir likusiu Afrikos žemynu nuoseklumą. Ne mažiau svarbus tarpregioninis bendradarbiavimas su Persijos įlankos ir Raudonosios jūros regionais. Itin svarbus bus glaudesnis bendradarbiavimas su regioniniais subjektais ir organizacijomis, visų pirma Arabų Valstybių Lyga, Afrikos Sąjunga ir atitinkamomis subregioninėmis grupėmis. Reikėtų išnagrinėti pragmatiškas iniciatyvas, grindžiamas vadinamąja kintamąja geometrija, ir paremti tuos, kurie nori toliau plėtoti bendradarbiavimą bendrų Viduržemio jūros regiono prekių srityje. Tiek dvišaliu, tiek regioniniu lygmenimis didinsime **diplomatijos pastangas klimato kaitos ir energetikos srityse.**

Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė (KVTBP) ir EDVF+ bus pagrindinės ES bendradarbiavimo su šalimis partnerėmis priemonės. Veikla bus vykdoma laikantis politikos pirmenybės principo. ES, atsižvelgdama į sėkmingą visuotinio reagavimo į COVID-19 pandemiją patirtį, remia bendro programavimo ir Europos komandos iniciatyvas vietos lygmeniu. ES skatins ES valstybes nares, Europos plėtros agentūras, finansų įstaigas ir kitus paramos teikėjus drauge su šalimis partnerėmis plėtoti nuoseklų ir papildomumu grindžiamą požiūrį į sektorių prioritetus. Būsima Europos vystymosi finansinės struktūros klausimais grupė taip pat prisidės prie ES pastangų maksimizavimo.

Naujoji Viduržemio jūros regiono darbotvarkė padės rengti su partneriais suderintas dvišales politines sistemas⁴⁹ ir planuoti daugiametį 2021–2027 m. programavimą pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę, remiantis konsultacijomis su šalimis partnerėmis ir kitais suinteresuotaisiais subjektais. Planuoti būsimus veiksmus padės ankstesniųjų kaimynystės politikos programų patirtis. Labai svarbų vaidmenį šiame procese atliks ES delegacijos.

„Europos darnaus vystymosi fondas +“ (EDVF+) pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę ir jo novatoriška finansinė struktūra, bendradarbiaujant su Europos investicijų banku (EIB), Europos rekonstrukcijos ir plėtros banku (ERPB), valstybių narių plėtros bankais ir tarptautinėmis finansų įstaigomis, padės **pritraukti privačiojo sektoriaus investicijų.**

Be to, tolesnė dviejų Viduržemio jūros pusių integracija ir mainai bus pasiekti toliau skatinant ir sudarant sąlygas partneriams dalyvauti 2021–2027 m. ES programose.

ES taip pat stiprins savo strateginę komunikaciją, kad didintų informuotumą apie veiksmus, kurių imtasi pagal naująją Viduržemio jūros regiono darbotvarkę. Komisija ir vyriausiasis įgaliotinis bendradarbiaus su mūsų partneriais, kad sukurtų tvirtesnes ir galimybių teikiančias

⁴⁹ Bendri dokumentai, partnerystės prioritetai ar lygiaverčiai dokumentai – tai dokumentai, kuriais nustatomos bendrai sutartos politinių ir ekonominių reformų darbotvarkės ir susijusios įgyvendinimo priemonės. Bendruose dokumentuose ir toliau bus numatyta išorės pagalba pagal 2021–2027 m. ES daugiametę finansinę programą.

saviraiškos laisvės sistemas ir remtų sveiką informacinę aplinką. Svarbus šios veiklos aspektas bus kovos su dezinformacija ir klaidinga informacija priemonių įgyvendinimas⁵⁰. ES ir partneriai taip pat turėtų užtikrinti tinkamą mūsų politinio dalyvavimo ir bendradarbiavimo veiksmų matomumą vietoje, be kita ko, pasitelkdami informavimo ir viešosios diplomatijos iniciatyvas.

Visa mūsų politika šiame regione bus grindžiama šia Viduržemio jūros regiono darbotvarke, o ES nuolat stebės pažangą.

⁵⁰ Remiantis 2018 m. gruodžio 5 d. Bendru kovos su dezinformacija veiksmų planu, Europos demokratijos veiksmų planu (COM(2020) 790 final) ir patirtimi, įgyta per COVID-19 pandemiją, ES strateginės komunikacijos pastangos bus grindžiamos Europos vertybėmis ir principais.